

INPUT StartupDelta: Rondetafelgesprek over digitaliseringsstrategie in de praktijk

Het is geweldig dat de overheid digitalisering hoog op de agenda zet en een digitaliseringsstrategie aan het ontwikkelen is. Juist omdat de maatschappij én de economie in een razend tempo veranderen onder invloed van technologie. In de huidige digitaliseringsstrategie lijkt de klok van de politiek echter nog niet in het ritme te tikken van technologische ontwikkelingen. En dat is zorgelijk.

In rap tempo verplaatst veel economische en politieke macht naar de grote tech-bedrijven die vervolgens zelf uitmaken wat zij wel of niet deugdelijk achten.

De Facebook schandalen eerder dit jaar rondom Cambridge Analytica en de ongemakkelijke ondervraging van Facebook-baas Zuckerberg door slecht geïnformeerde senatoren, maken pijnlijk duidelijk dat de verhouding tussen tech-giganten en volksvertegenwoordigers die niet op de hoogte zijn, kan leiden tot machtsmisbruik en ongewenste ontwikkelingen die nauwelijks terug te draaien lijken.

Daar komt bij dat de grootste tech-bedrijven in Amerikaanse handen zijn en China een stevige eigen koers vaart. Zo onthulde het land vorige zomer een plan waarin zij uitspreken wereldleider te willen worden in kunstmatige intelligentie en tegen 2030 een AI-industrie te creëren ter waarde van \$ 150 miljard.

Je wilt als land en samenleving natuurlijk niet compleet afhankelijk zijn van de algoritmen die in China of de Verenigde Staten zijn geschreven.

Dus wat gaat Europa doen? En welke stappen neemt Nederland om als innovatief en vooruitstrevend land deze ontwikkelingen bij te benen en bij te sturen? De huidige digitaliseringsagenda mist voor ons het gevoel van urgentie waar de technologische revolutie van AI, blockchain en IoT om vraagt. Met de daarbij behorende strategieën en investeringen op deze gebieden, niet om bij te blijven maar om weer leidend te worden.

Laten we beginnen met de focus van de agenda. Aan de basis daarvan liggen wat ons betreft een aantal verkeerde aannames, aannames die wij graag recht willen zetten. Zo lijkt het kabinet er - ten onrechte - vanuit te gaan dat het ontwikkelen van een goede digitale infrastructuur en een sterke digitale overheid de sleutels tot succes zijn voor het creëren van een sterk competitief en digitaal Nederland. Maar daarmee gaat zij voorbij aan het feit dat deze infrastructuur - dankzij niet aflatende inspanningen - nu al tot een van de beste hoort van de wereld en dat dit niet de heilige graal is waar de overheid 'm voor houdt.

In de digitale wereld tel je als proeftuin niet mee, anders waren Facebook, Google en Alibaba hier immers wel als eerste komen testen en groeien. Wie echt om de grote knikkers mee wil doen, weet dat een goede infrastructuur een minimale vereiste is om überhaupt mee te kunnen spelen. Maar dat het uiteindelijk gaat om de vraag of je als overheid wilt investeren in het effectief vermarkten van kennis en technologie. Of je wilt investeren in capaciteit op het gebied van transformatieve technologieën als kunstmatige intelligentie, deep learning, en hoever je wilt gaan in het radicaal

transformeren van het bestaande bedrijfsleven en het bouwen van nieuwe bedrijven. Alleen met die focus houden we Nederland in de toekomst relevant.

Kennis loopt snel weg

Het hebben van (grote) tech bedrijven in een nationaal ecosysteem zal namelijk een steeds belangrijkere rol spelen in het competitief kunnen blijven van een economie. En laten we eerlijk zijn, met die kennis in het achterhoofd ziet onze positie op de internationale digitaliseringsladder er opeens een stuk minder florissant uit. In de top van digital/tech bedrijven komt nog geen enkele Nederlandse speler voor. Ook het MKB loopt achter op Europa als het gaat om digitalisering.

MKB

Nederland heeft bovendien al sinds tijden geen sterke maakindustrie meer op het gebied van consumentengoederen. Hierdoor is de economische impact van nieuwe technologische consument gedreven producten beperkt. Deze achterstand gaat in het bijzonder ons MKB nog veel harder raken dan nu al het geval is. Het probleem is daarbij niet alleen dat we zelf niet genoeg maken, maar ook dat we daardoor ook niet meer in het vizier van buitenlandse 'makers' zitten. Of het nu hard- of software is, Amerikaanse bedrijven als Google, Apple en Amazon werken nu al vooral met Amerikaanse toeleveranciers en partners en dat gaat alleen maar erger worden als we niet snel ingrijpen. Bovendien worden hoogopgeleide talenten letterlijk naar die bedrijven toe gezogen. Ook al werken ze er vaak maar kort, ze blijven dan hangen in de VS. Bij het Nederlandse MKB zien we ze in ieder geval nooit meer terug.

Artificial Intelligence

Ook onze kennispositie op het gebied van Artificial Intelligence (AI) dreigen we snel kwijt te raken omdat we verzuimen actief in te zetten op het versterken van onze competentie in transformatieve technologieën als AI en Blockchain. Grote tech-bedrijven en andere buitenlandse overheden die wel zien hoe groot de kansen voor AI zijn, kopen nu al onze beste AI-talenten weg. Zo kondigde Professor Virginia Dignum onlangs aan te vertrekken naar Zweden vanwege de veel betere onderzoeksmogelijkheden daar ten opzichte van de Nederlandse universiteiten en de TU Delft. Is dat erg? Wel als je bedenkt dat de Artificial Intelligence toepassingen die nu nog in consumententechnologie zitten snel de doorslaggevende basis zullen zijn in industriële toepassingen. Van medische technologie tot zelfrijdende auto's, en transport. AI gaat de wereld veranderen, en dan wil je niet vanaf de zijlijn toekijken.

Daarbij raakt het missen van al deze boten ook nog eens onze waarden en normen. Omdat we zelf internationaal geen leidende rol meer spelen, moeten we voor lief nemen dat buitenlandse tech giants hun content delen met Nederlandse consumenten, ook al gaat deze content soms in tegen onze eigen waarden en normen. En dan bepalen deze bedrijven ook nog eens in toenemende mate welke apps op welke devices we te zien zullen zijn. Waardoor controle en invloed van buitenlandse organisaties steeds meer toe neemt.

We hebben al meer verloren dan we denken

Kunnen we het tij nog keren? Ja, maar dan moeten we wel snel zijn. In deze wereld van eten en gegeten worden, gaat het snel. Heel snel. En wat vandaag 'in' is, is morgen weer 'uit'. Zo was

TomTom Navigatie niet eens zo lang geleden een van onze vlaggenscheppen; inmiddels zijn de navigatiesystemen van TomTom ingehaald door die van Apple en Google een van onze nationale vlaggenscheppen, maar is het nu al een slecht alternatief voor de navigatiesystemen van Apple en Google. Marktplaats, ook zo'n voorbeeld. Ooit het toonbeeld van Hollands innovatie-welvaren, nu in handen van eBay. Het laat zien hoe makkelijk je een leiderschapsrol verliest aan de giganten uit Silicon Valley en hoe belangrijk het is om Nederlandse platformen te bouwen en de Nederlandse identiteit te bewaren.

Wij hebben nu nog maximaal een jaar of vijf om een aantal van de belangrijkste bedrijven voor de komende twintig jaar te bouwen. Doen wij dat niet, dan leven wij straks allemaal onder buitenlandse culturele waardes, worden arbeidsplaatsen vervangen door Amerikaanse robots en bepalen Amerikaanse algoritmes wat wij lezen, op tv zien en kopen.

Dat kunnen én moeten we niet willen.

Onze belangrijkste aanbeveling is dan ook, begin in Den Haag.

Dit is niet alleen een economische uitdaging, dit gaat ook over de toekomst van onze democratie en onze economie, zie ook het recente pleidooi van Yuval Noah Harari (bijlage). Het is daarom van groot belang dat we met z'n allen beter begrijpen wat er op ons af komt en hoe snel wij de boot kunnen missen in deze volgende industriële revolutie

De sense-of-urgency die hieruit zou moeten ontstaan moeten leiden tot een overheid die snelgroeiende bedrijven nog veel beter ondersteunt, Nederlandse universiteiten die prachtige deep-tech bedrijven voortbrengen en het beste startup klimaat van Europa.

Laten we de wereld een beetje Nederlandser maken in plaats van dat Nederland steeds Amerikaanser en Chinezer wordt.

Concrete aanbevelingen bespreken wij graag tijdens het overleg.

Bijlage:

Als we Yuval Noah Harari mogen geloven (en veel mensen lezen zijn boeken en geloven hem) dan moeten we ons grote zorgen maken over de verworvenheden van de laatste eeuwen: democratie, vrijheid en gelijkheid. Als de huidige technologische mogelijkheden niet gelijk op gaan met passende wet en regelgeving en democratische instrumenten, dan kunnen we die hard bevochten verworvenheden snel verliezen.

Why Technology Favors Tyranny

Artificial intelligence could erase many practical advantages of democracy, and erode the ideals of liberty and equality. It will further concentrate power among a small elite if we don't take steps to stop it.

<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2018/10/yuval-noah-harari-technology-tyranny/568330/>